

ASTMA-ALARM

Vil forby elektriske ovner

Overlege Jan Vilhelm Bakke frykter at bruk av panel- og vifteovner gir flere astmatikere. Han ønsker å forby ovnene, og får bred støtte.

Tekst: **Yvonne Fondenes**
yfo@dagbladet.no
Geir Ramnefjell
ger@dagbladet.no
Haldor Hustadnes
hhu@dagbladet.no

– Vi bør unngå bruk av panel- og vifteovner. Det finnes så mange indikasjoner på sammenheng mellom astma og bruk av el-ovner at dette burde være avklart i Helse-Norge for lenge siden, sier overlege Jan Vilhelm Bakke.

Han mener en rekke undersøkelser sannsynliggjør at bruken av panel- og vifteovner gir flere astmatikere, selv om dette ikke er vitenskapelig bevist.

I tillegg forverrer ovnene tilstanden til dem som allerede har astma, mener Bakke.

– Derfor vil et forbud mot slike ovner være god forebyggende medisin, sier han.

Bakke er førsteamanuensis ved institutt for energi og prosesseteknikk ved NTNU, overlege ved Arbeidstilsynet, og har arbeidet med inneklimate i en årrekke.

Han får støtte av dr.ing. Ellen Katrine Jensen, som i 2001 tok doktorgrad på inneklimate og støvsetninger.

Hun mener ovnene som framkaller de mest skadelige støvpartiklene, bør forbyes.

– Vi vil gjerne ha vekk de ovnene der støvet kan komme i kontakt høye temperaturer, sier Jensen

Lite forskning

Geir Endregard er generalsekretær i Norges astma- og allergiforbund. Han anbefaler at norske husholdninger kvitter seg med el-ovnene.

– Det har vært lite forskning temaet, men det er veldig logisk at svidd støv ikke er bra – verken for astmatikere eller andre, sier Endregard.

Han mener et forbud mot ovnene vil være lurt.

– Vi hilser et slikt forbud velkommen, sier han.

Jan Vilhelm Bakke mener det er oppsiktsvekkende at Norge, som ett av landene i verden som bruker mest elektrisitet til oppvarming, ikke forsker på hvordan dette virker på oss.

– Ingen andre land bruker så mye energi til oppvarming som vi

gjør. Vi burde interessere oss for å finne fram til gode varmekilder som bidrar til et redusert energiforbruk og et bedre inneklima, sier Bakke.

Han etterlyser derfor mer forskning på inneklimateproblematikken.

Advarer

I Norge bruker mer enn 90 prosent av husholdningene og en svært stor del av yrkesbygningene el-varme, særlig i form av elektriske panel- og vifteovner. Og det er dem Bakke nå vil til livs.

Det er to fenomener ved bruk av panel- og vifteovner som gjør overlegen bekymret for folks helse.

– For det første varmer panel- og vifteovner med luft. Varm luft i seg selv gir dårlig luftkvalitet, sier Bakke.

– For det andre svir panel- og vifteovnene støv som gjerne i utgangspunktet inneholder uskyldig forurensning, men idet støvet blir forrent blir den verre.

– Så dersom man da ikke skal varme opp huset med verken panel- eller vifteovner, hvordan skal man da få det varmt og godt i vinter?

– Det finnes mange alternativer. Elektriske varmekabler i gulvet en god løsning for luftkvalitet og innelimate. Også oljefylte el-ovner med stor overflate er bra, men dessverre har et stort salg av billige og dårlige oljefylte ovner ført til økt brannrisiko. Veggfaste oljefylte ovner av høy kvalitet er best.

Også varmepumpe som leverer vann til et sentralvarmesystem er en varmekilde overlegen anbefaler.

– Det gir god strålevarme og bedre innelimate, men er en større og mer kostbar installasjon.

Ingen vitenskap

Ifølge Bakke har det lenge vært akseptert at pasienter med astma lett reagerer på vifteovner og ikke trives med ovner som svir støv.

Men tross manglende vitenskapelige studier viser tre observasjonsstudier – to amerikanske og en kanadisk – sammenheng mellom bruk av elektrisk oppvarming, luftveisirritasjon og astma. En stor studie av 14 000 boliger i Stockholm viser at el-varme er forbundet med øyesymptomer, halssirritasjon og hoste.

I tillegg har eksperimentelle laboratorieundersøkelser ved NTNU vist at støvet fra elektriske ovner kan skade celler.

– Det er reproduisert støv fra ovnene, utsatt det for 100 graders varme og oppover, og sett at det dannes en rekke farlige stoffer. I tillegg har man sett hvordan disse stoffene virker på cellekulturer tilsvarende lungecellene hos mennesket. Cellekulturene reagerte negativt på de superfine partiklene og tok skade av det, sier Jan Vilhelm Bakke til Dagbladet.

GODT INNEKLIMATE: Erik Uvness (38) og Torhild Fahle (40) kastet ut panelovnene. Dermed er inneklimate bedre for Mats (3), Jens (13 mnd.) og Scott (10). Alle sammen har hatt astmaplager, men tempoet er upåklagelig – spesielt når kveldsmaten fortæres hjemme på Hosle.

Foto: Bjørn Langsem

FAKTA

Astma

● Astma er en kronisk betennelse i slimhinnene i de nedre luftveiene. Dette gjør at muskulaturen i luftveiene lett trekker seg sammen ved forskjellig påvirkning. I tillegg blir slimhinnene tykkere og produserer mer slim.

● Årsaker til forverring/anfall kan være allergi, infeksjon, anstrengelser, kulde, fuktighet, stress, sterke følelser, legemidler (for eksempel Dispril, lbox og Naproxen) eller irriterende stoffer som røyk, støv og forurensning.

● Betennelsen i luftveiene er til stede hele tiden, mens anfallene kommer i episoder avhengig av

påvirkning av utløsende faktorer.

● Eksem, høysnue og astma opptrer gjerne sammen. Det er en viss grad av arvelighet og barn av røykende foreldre er mer utsatt enn andre. Astma kan oppstå i alle aldrer. Det er en økende forekomst i hele verden, aller størst er økningen i den vestlige del av verden.

● Omtrent hvert tiende norske barn har astma, men tallet er økende. En studie fra 2004 viser at to av ti norske tiåringer hadde eller hadde hatt tilfeller av astma. Noen barn blir kvitt astmaen når de blir større.

VARME PÅ HJUL: I tillegg til veggfast oljeovner, har familien noen flyttbare oljeovner. Foto: Bjørn Langsem

Småbarnsfamilie kastet ut panelovnene

Erik og Torhild har tre barn med astmaplager. Da de flyttet inn i nytt rekkehus, kastet de ut de gamle panelovnene.

Tekst: **Geir Ramnefjell**
ger@dagbladet.no

– Jeg har visst om problemene med panelovner, og derfor byttet vi dem ut ganske raskt, sier Torhild Fahle.

Hjemme i rekkehuset på Hosle i Bærum er det full fart med servering av kveldsmat. Tre av familiens fem gutter er hjemme denne kvelden, og brødiskivene går ned på

høykant inne på kjøkkenet. Ute i stua er det fortsatt merker etter opphengt fra den gamle panelovnen. Der henger det nå en oljefyrt ovn isteden.

– Vi forsøker å ikke fyre så mye, men når vi varmer opp, bruker vi oljeovner. Vi har peis nede, men det er bare til kos. Hvis det siver inn røyk i rommet er ikke det bra for guttene. Også har vi varmekabler på badet, sier Torhild.

Jens på 13 måneder har astma, og det samme har Scott på ti år. Mats på tre og et halvt år hadde litt symptomer på astma da han var liten, men har vokst det av seg. Torhild har jobbet som rådgiver i Nor-

ges Astma- og allergiforbund i snart ni år, og har derfor god oversikt over hvilke tiltak familien kan gjøre for å skape bedre oppvekstvilkår for barna. Støvsamlere og fukt er, i tillegg til elektriske ovner, noe av det viktigste å unngå.

– Jeg tror nok guttene synes jeg er en litt streng mamma, som passer på at det er orden i sysakene slik at det blir best mulig å bo her for alle sammen, sier hun lett unnskyldende.

Men Scott er overbærenheten selv.

– Nei da, jeg merker ikke så mye til det, sier han.

– Det er vel mest far som merker

sånt, tilføyer pappa Erik Uvness med et smil.

Torhilds sjef i Astma- og allergiforbundet støtter et eventuelt lovforbud mot elektriske ovner. Men Torhild mener også det er viktig å ta hensyn til familieøkonomien.

– Som forbruker tenker jeg selvfølgelig på det. Det må finnes rimelige alternativer dersom elektriske ovner skal forbyes. Den lille ovnen vi har i stua koster 2500 kroner, sier hun.

– Men det er ingen dårlig tanke, i og med at de medfører en klar helsemessig fordel. Det er kraftig økning i antallet astmatifeller, og den utviklingen kan ikke fortsette.

« Et forbud mot slike ovner vil være god forebyggende medisin.

Jan Vilhelm Bakke, overlege ved Arbeidstilsynet